

nokkal kellett ismerkednie. Igaz, most már nem a közéletben, hanem a személyes életben belül: az öregezés, a fenyegető elmúlás kínjaira gondolunk. Az élet végeességét és megismerhetetlen voltát kell átélnie: „így halsz meg lassan, darabokban, / így kárhozol el részletekben. / A tragédia az, hogy egy van. / Egyetlen. Múló. Menthetetlen” — panaszolja az *Éz a tied* végső soraiban. Mégis: az elmúlt évek az eszmények újjáépülésének, az élet- és munkakedv újólagos felvirágzásának időszaka. Sipos Gyula újrafogalmazza ifjúságának tiszta bizalmát, vállalt igazságait; csakhogy a fogalmazást most már a próbák, a válságokon aratott győzelmek is hitelesítik. Új kötésekkel fűzi magát a közösséghez, először a közösség meghittebb egységeihez: családjához, barátokhoz, majd a tágabb kollektívumhoz is. „Védelmül itt van a világ, / itt van az örökéltű nép, / magamra veszem mosolyát, / a balgákét a bölcsékét” — fogalmazza meg napjaink közösségi költőjének hivatástudatát *Nyugtató* című versében. Sipos Gyula most sem utasítja el magától a közéleti költő feladatait, csakhogy most már az „ügynek” kötelezi el magát, s nem a „napi politikának”. „Ellenzéki minden bajok ellen, / a demagógnak kormánypartoló” — jellemzi magát s elkötelezettségét *Az én korosztá-*

lyom szavaival. Megnyugvást hozott számára ez az új magatartás: visszatalált eszményeihez, ifjúságának konok hitéhez. Ha húsz év előtti önmagára gondol, tudja, semmit sem kell megtagadnia. E tudatban, a hűség motívumában élheti át a személyiség következetességének, azonosságának nélkülözhetetlen élményét. „Nem tehetünk mást, csak úgy élhetünk / életünknek folytatásaként” —

vallja a *Húsz év*-ben: megbékült, nyugalomra talált, továbbra is az életmű szerves folytatására vállalkozhatik.

E rövid áttekintés is sejteti, hogy Sipos Gyula az „önéletrajzi” költők közül való, élményeit: gondjait és örömeit öltözteti verseibe. A tapasztalatot és a natúrát sokkal többre becsüli, mint az elvonatkoztatást. Költészettanát *Való* című versében közli velünk:

*Amit megfoghatsz és elérhetsz,
az a valóság, az az élet.
Ideák? Hitek? Festett szentek,
messze a felhők közt lebegnek.
Szépek? Szépek, de haloványak
csak úgy igazak mint az árnyak.
Akárhogy csálnak, hitegetnek,
poharad értük el ne engedd.
Ne keress semmi más világot,
akkor álmodozz csak, ha álmodsz.
Bánj már okosan életeddel,
asszonyod mellén szenderedj el.*

Az empirikus valóság vonzásában vallomásos költészet születik, sőt — mint mondtuk — a kor tanúsága is létrejön. Az empiriát azonban mindig a költői fogalmazás metaforisztikus szintjére kellene emelni, s ezzel Sipos Gyula költészete gyakran adósunk marad. Lírájának legfőbb veszélye az, hogy az élmény olykor túlságosan is hamar kerül a forma kereteibe, nem érlelődik verssé, nem üti rá próbáját a költői szenvedély. Igaz, e hiányosságért bőven kárpótol Si-

pos vallomásainak őszinte forrósága, természetlírójának jelképeket szervező ereje.

A verseskötet az életmű válogatását adva, tematikus ciklusokba rendezi a verseket. Am olyan költő esetében, akinek versei az életút s a kor kanyargását tükrözik, talán szerencsebb lett volna az időrendi szerkesztés elvét megvalósítani. (*Szépirodalmi Könyvkiadó 1967.*)

POMOGÁTS BÉLA

LADÁNYI MIHÁLY: DOBSZÓLÓ

Ladányi nem verekedte még túl magát a saját maga által választott csavargó-ideál büvköréből. Vilálon-szerű csavargó-éneket sokat találunk újabb kötetében is. De hát mondhatnánk-e ennél nagyobb dicséretet Ladányiról? Külö-

nösen, ha hozzáteesszük, hogy Adyt, Majakovszkijt és a fiatal József Attilát is érezzük benne, s hogy ezek ellenére korántsem epigon-szerű. Nagyon is eredeti és modern líráról van itt szó, s egy olyan költői magatartásról, amelyről bőven le-

hetne vitatni, hogy anarchista vagy forradalmi-e inkább, de hogy Ladányi a fiatal költőnemzedék egyik legtehetségesebbje, ahhoz aligha fér kétség. Főlényes, sziporkázó és szenvedélyes lélek szülőttei ezek a versek. Ennek nem mond el-

lent az sem, hogy előbbi köteteinek önellentmondásai még mindig feltálhatók ebben a kötetben is. Ladányi megmaradt ösztönös költészete síkján, ami szintén nem jelenti azt, hogy nincs meg a határozott állásfoglalása az élet dolgaiban (legalábbis legfőbb dolgaiban). Egy percre sem hagy például kétségben az iránt, hogy a szocializmus, kommunizmus oldalán áll. „Tudom,

/te voltál,/akit nem ismételt meg már a század” — sóhajtja „Lenin” című versében, vágyakozva a megvalósulás után, mert úgy érzi, hogy Lenin kellene „ami Jeruzsálemünk templomaiba!”, hogy kiűzze onnan a kufárokat, pénzváltókat, százfajta törtetőket,

*„apadt-tögyű tehénként néz a nap
ezekre a jólápoltt harcmezőkre,
hol kettőskönyvelik a holtakat.”*

(Seregek mögött)

Lényegében ebből az attitűdből származtatható Ladányi minden lázongása, nemegyszer, különösen az előbbi köteteiben érezhető anarchikus magatartása. A villon-i hangvételt tekintetjük ugyan felvett póznak is, mint ahogy sokan annak is tekintik, de valószínűleg nem az. Őszinte elkeseredés, letargia inkább. A minden mindegy nekiszá-

nása, s ebből származóan versei nemegyszer pillanatnyi érzelmek, indulatok, hangulatok tükrözői. Ezért a csavargás, ezért feledkezik bele a futó szerelmek pillanatnyi gyönyöreibe,

*„Elmegy az én időm,
s akár a huszita-háborúk kardköszörűse:
megvénülök konyhakések között,
lázás, öreg dalokat fütyörészve.”*

(Elégia)

Am ez mégis ifjúkori láz csak, hiszen Ladányi még ma is csak 33 éves, és ha Petőfi már fiatalabban megharcolta is a maga harcát, nem minden kor lehet — szerencsére — a véres harcok kora. Van az élet-harcoknak sokkal bonyolultabb formája, módja, mint a trombitaszó. S ki ne látná, hogy ez a mai kor éppen ilyen? Ki ne érezné, hogy tűzokádón járunk

napról napra, s azért, hogy ki ne törjön, hogy katasztrófába ne sodorjon, s egyáltalán legyen még jövő, van mit harcolni. Ladányi látja, nagyon is látja ezt, s bármilyen ellentmondásosan hangzik, éppen ez te-

szi költészetét romantikusan szertelenné, villon-i módon gáttalanná. Ezer jelenség zajlik le körülötte, s ezek elkészerítik. Nem ilyennek képzelte el az új világot: bátrabbnak, szebbnek, igazabbnak:

*„ó hogy szeretném Mózesként elvinni éhes falkámat
[innét
míg feketén káromkodok s örülteként magam körül
[forgok!
(Bálványaimhoz fordulok)*

Van ebben a szertelen csavargóköltészetben valami felemelő vadság, szókimondás vagy-vagyiság. Lehet benne póz is, fenyegető nekiszánás — ma még nehéz lenne eldönteni —, de lehet jogos lázongás is a minden rosszba, őszintétlenségbe, képmutatásba való beletörődés, gyávaság, restség és sok másba való beletörődés ellen. Azt mondhatnánk, hogy

igen, de Ladányi lázongása csaknem általános. Mindenki és minden ellen szól. Csakhogy ez most már nem igaz. Lázongása ugyan meg lehetőségen leszűkíti még a mindig költészetét a negatívumokra, de hogy nem egyszerűen menekülés, önkéntes kivettség van mö-

göttük, az ebben a kötetben eléggé nyilvánvaló. Aki és minden ellen szól. „Lenin” c. vers mellett a jövőt idéző, kereső verseknek egész sorát említhetnénk. „Bármilyen is, jó ez az élet, / bizalommal vagyunk iránta” — jelenti ki egyszerűen menekülés, önkéntes kivettség van mö-

*„Bármilyen történi is:
minden hazugságtól
a mi igazságunk lesz fényesebb.”*

Lehet, hogy sokan ezeket a jövőbe tekintő, s az élet iránt bizalmat szavazó verseit tekintik esetlegesen-

nek, s ez számukat tekintve valóban igaz. Igaz az is, hogy olykor a költő szinte öncélúan kéjeleg a csavar-

gó-szabadság szertelenségeiben, s a gondolati rendezettség, felelősségtudat nem elég erős benne, de valami

jogosság ebben is van. A mondásban, de nyilvánvalóan villon-i a forma a mi aktualizálásba, mintegy költő joga, hogy túlozzon, fölfokozza, fölnagyítsa, ha ajánlásba fordulással a vé- ha kell, óriásokká növelje a kemény közéleti, társadal- hibákat is. Ladányi kétség- gén: telenül ezt teszi. Példának „S míg akadémiizmus ásit mindenütt, mi ebben a fekhelynyi reneszánszban megváltjuk azt az erkölcsös világot mely két seft közt s megannyi panamában elítéli önzetlen ösztönünk.” talán elég említenem a „Mit szeretek benned” c. versét. Kéjeleg a vaskos, szexuális képekben, szóki-

Mi hát a vágya, hite, célja a költőnek vad, groteszk, csavargó, vádoló és lázító verseivel?

Igen, de mikor és melyik lesz majd az a hősi dal? Mi azt szeretnénk hinni, hogy Ladányi dalai egyre gazdagabbak, átfogóbbak lesz-

nek. Azt szeretnénk hinni, hogy valóban nagyokra készül abban a szellemben, amit több idézett verse, de legtömörebben a „Spiri-

tuálé” jelez a fölkiáltással: „Engedd a népemet előre menni!” (Magvető Könyvkiadó 1967.)

SERES JÓZSEF

Hajdú Sándor rajza